

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ

**ХАРКІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ХАРЧУВАННЯ ТА ТОРГІВЛІ**

ОСНОВИ СПІЛЬНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА

**Методичні вказівки до семінарських і практичних занять
зі змістовними модулями для студентів спеціальності
6.03060104 «Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності»**

Харків 2011

Рекомендовано кафедрою
менеджменту ЗЕД та туризму
протокол № 12 від «7» квітня 2010 р.

Схвалено науково-методичною
радою
факультету менеджменту
протокол № 8 від «26» квітня 2010 р.

Рецензент: д.е.н., проф. Іванілов О.С.

ЗМІСТ

Вступ.....	4
Тематичний план дисципліни.....	5
Модуль 1. Національний та міжнародний рівень регулювання спільного підприємництва.....	6
Тема 1. Сутність міжнародної підприємницької діяльності.....	6
Тема 2. Спільне міжнародне підприємництво.....	9
Тема 3. Форми спільного міжнародного підприємництва.....	12
Тема 4. Спільні підприємства у міжнародному бізнесі.....	15
Тема 5. Менеджмент спільних підприємницьких структур.....	19
Тема 6. Регулювання міжнародної підприємницької діяльності.....	23
Критерії оцінювання знань студентів з дисципліни.....	28
Учбово-методичні матеріали з дисципліни.....	31

ВСТУП

Методичні вказівки розроблені у відповідності до робочої програми з дисципліни «Основи спільного підприємництва» для студентів спеціальності 6.03060104 «Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності» освітньо-кваліфікаційних рівнів «бакалавр».

Мета викладання дисципліни «Основи спільного підприємництва», полягає у формуванні уяви про перспективні напрямки розвитку спільної підприємницької діяльності; розуміння концептуальних засад системного управління спільною підприємницькою діяльністю; набуття вмінь аналізувати склад проблем і рішень, що приймаються в цій галузі, обґрунтовувати доцільність спільної діяльності.

Предметом дисципліни «Основи спільного підприємництва» є сутність, принципи і методи організації спільної підприємницької діяльності.

Основні завдання дисципліни «Основи спільного підприємництва» полягають у вивченні:

- основних понять підприємництва та спільного підприємництва;
- механізму регулювання міжнародного бізнесу;
- створення спільних підприємств;
- організаційно-економічного механізму функціонування спільних підприємств;
- ефективного використання ресурсів спільного підприємництва;
- функцій інфраструктури бізнесу;
- функцій менеджменту в спільній підприємницькій діяльності.

Вивчення дисципліни «Основи спільного підприємництва» повинно забезпечити студентів необхідними теоретичними знаннями, практичними навичками щодо самостійного прийняття рішень в спільній підприємницькій діяльності. Методичні вказівки дозволять, використовуючи активні методи навчання, оптимізувати зусилля студентів щодо засвоєння значного обсягу інформації з дисципліни «Основи спільного підприємництва».

Таблиця 1 – Розподіл навчального часу за змістовними модулями, формами аудиторних занять, самостійної та індивідуальної роботи та оцінкою за поточним контролем знань студентів для денної та заочної форми навчання

Заліковий кредит	Назва та зміст змістовного модулю	Всього годин		У тому числі												Оцінка за поточним контролем max-міп балів	
				Аудиторні заняття								самостійна робота		індивідуальна/робота			
				лекції		практичні		лаборатор.		семінарські							
				д/в	з/в	д/в	з/в	д/в	з/в		д/в	з/в	д/в	з/в	Д/В		
I. Національний та міжнародний рівень регулювання міжнародної торгівлі																	
1,5	1. Сутність міжнародної підприємницької діяльності	54	54	1	-	-	-	-	1	-	5	6	1	1	16-10		
	2. Спільне міжнародне підприємництво			1	-	-	-	-	1	-	5	6	1	1	16-10		
	3. Форми спільного міжнародного підприємництва			2	1	1	1	-	-	-	5	7	1	1	17-10		
	4. Спільні підприємства у міжнародному бізнесі			2	1	1	1	-	-	-	5	7	1	1	17-10		
	5. Менеджмент спільних підприємницьких структур			2	1	2	1	-	-	-	5	7	1	1	17-10		
	6. Регулювання міжнародної підприємницької діяльності			2	1	2	1	-	-	-	5	7	1	1	17-10		
Всього за дисципліною		54	54	10	4	6	4	-	2	-	30	40	6	6	100 - 60		

МОДУЛЬ 1. НАЦІОНАЛЬНИЙ ТА МІЖНАРОДНИЙ РІВЕНЬ РЕГУЛЮВАННЯ СПІЛЬНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА

Тема 1. СУТНІСТЬ МІЖНАРОДНОЇ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

План семінарського заняття

1. Підприємництво і моделі підприємницького бізнесу Специфічні риси міжнародної торгівлі.
2. Сутність та характеристика міжнародного підприємництва.
3. Поняття, суб'єкти, типи і види міжнародного підприємництва.

Основні положення теми

1. Підприємництво і моделі підприємницького бізнесу.

Ринкові відносини, умови підприємництва. Фактори виробництва. Сутність та визначення підприємництва. Основні ознаки підприємництва. Підприємництво як комплекс особливих функцій. Суб'єкти підприємницької діяльності. Об'єкти підприємницької діяльності.

2. Сутність та характеристика міжнародного підприємництва.

Інтернаціоналізація економіки, зовнішньоекономічні відносини. Напрямки формування ринкової системи господарювання. Види зовнішньоекономічних зв'язків: оплатна та безоплатна основа.

3. Поняття, суб'єкти, типи і види міжнародного підприємництва.

Сутність міжнародної підприємницької діяльності. Мотивація участі у міжнародному бізнесі. Суб'єкти міжнародного бізнесу. Принципи здійснення зовнішньоекономічного бізнесу. Основні типи і види здійснення міжнародної підприємницької діяльності.

Тестові завдання

1. Логіка підприємницької діяльності - це:

- 1) виявлений задум (інтерес) щодо створення товару або послуги для задоволення потреб споживача;
- 2) послідовність прийняття управлінського рішення;
- 3) перелік того, що могло б скласти при потребі потенційні бізнесові можливості;
- 4) психологічне ставлення людини до оточуючих осіб.

2. Правовою основою здійснення торгових операцій є:

- 1) установчий договір;
- 2) договір постачання;
- 3) протокол намірів щодо встановлення комерційних відносин;
- 4) усна домовленість між партнерами по бізнесу.

3. Середовище, в якому здійснюється підприємницька діяльність, складається з таких основних елементів, між якими відбувається активний кругообіг:

- 1) природні ресурси, держава, домашні господарства, підприємництво;
- 2) потреба, попит, пропозиція, бізнес-ідея;
- 3) державний, трудовий, підприємницький, споживацький, громадський бізнес;
- 4) гроші, товар, послуги, кредити, відсотки, ціни.

4. Залежно від характеру власності підприємства класифікують на :

- 1) приватні, державні, кооперативні;
- 2) Приватні, колективні, некомерційні;
- 3) державні, приватні, сімейні, іноземні;
- 4) державні, приватні, комерційні, змішані.

5. На розвиток підприємницької діяльності впливають такі стимулюючі фактори:

- 1) наявність інфраструктури бізнесу;
- 2) наявність громадських об'єднань підприємців;
- 3) відсутність належного нормативно-правового забезпечення розвитку підприємництва;
- 4) залучення інвестицій у сферу бізнесу.

6. Для всіх видів господарських товариств спільним є те, що їх створення здійснюється на основі:

- 1) статуту та установчого договору;
- 2) установчого договору;
- 3) статуту;
- 4) бізнес-плану, відкриття тимчасового рахунку в банку, отримання ліцензії.

Завдання та запитання для перевірки знань студентів

1. Дайте визначення підприємництва різними авторами.
2. Проведіть аналіз основних ознак підприємництва.
3. Назвіть види зовнішньоекономічних зв'язків?
4. Охарактеризуйте сутність міжнародної підприємницької діяльності?
5. Дайте характеристику суб'єктам міжнародного бізнесу.
6. Які види здійснення міжнародної підприємницької діяльності Вам відомі?

Задача 1.1

Спільне підприємство експортує товар, витрати на виробництво якого становлять 10 млн. грн. За товар отримано валютну виручку в сумі 1,95 млн. дол. США.

Необхідно визначити коефіцієнт валютної ефективності експорту та зробити висновок про економічну доцільність даної операції, якщо курс валюти становить 0,12 дол. США / грн.

Завдання для самостійної роботи

1. Проаналізувати за літературними джерелами етапи розвитку та виникнення міжнародної підприємницької діяльності. Підготувати письмовий звіт у формі таблиці.

2. Проаналізувати наукові підходи щодо визначення спільного підприємництва. Завдання виконати у реферативній формі.

3. Ознайомитись з питаннями розвитку підприємницької діяльності в Україні.

Теми рефератів

1. Зміст і види міжнародної підприємницької діяльності.
2. Рівні управління міжнародною підприємницькою діяльністю.
3. Особливості міжнародної підприємницької діяльності та управління нею в умовах глобалізації.
4. Значення регіонального фактора у спільному підприємстві.
5. Джерела інформації про результати господарської діяльності спільних підприємств.

Література: основна – 1, 2, 3; додаткова – 7, 8, 9, 15.

Тема 2. СПІЛЬНЕ МІЖНАРОДНЕ ПІДПРИЄМНИЦТВО

План семінарського заняття

1. Рівні міжнародної підприємницької діяльності.
2. Партнерські зв'язки: сутність та організаційно-правова форма.

Основні положення теми

1. Рівні міжнародної підприємницької діяльності.

Форми та рівні інтернаціоналізації різних суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності. Перша форма виконання зовнішньоекономічних операцій – експортно-імпортних операцій, лізингу, різних посередницьких, консультаційних і маркетингових послуг. Друга форма різноманітна промислова кооперація – науково-технічна, виробнича, збутова, сервісна (післяпродажного технічного обслуговування і ремонту). Третя форма спільне підприємництво – функціонування спільних підприємств. Четверта форма підприємницької діяльності з найвищим рівнем інтернаціоналізації суб'єктів господарювання є комплекс територіально-виробничих і багатосторонніх зв'язків.

2. Партнерські зв'язки: сутність та організаційно-правова форма.

Порядок та схема підприємницьких дій. Сутність та визначення партнерських зв'язків. Партнерські зв'язки та угоди. Види угод: односторонні та взаємні (дво- і багатосторонніми). Відокремлення партнерських зв'язків від форм угод. Основні напрямки співпраці партнерів.

Тестові завдання

1. Залежно від статусу та ступеня самостійності господарювання підприємницька діяльність здійснюється:

- 1) з утворенням юридичної особи;
- 2) без утворення юридичної особи;
- 3) із застосуванням та без застосування найманої праці.

2. Підприємництво, як певний стиль і тип господарської поведінки, має такі характерні риси:

- 1) оперативність, гнучкість, динамічність, постійне самооновлення;
- 2) орієнтація на потреби споживачів, їх поведінку на ринку;
- 3) ініціативність і пошук нетрадиційних рішень, готовність ризикувати;
- 4) усе викладене вище в пп. 1, 2, 3, а також цілеспрямованість, наполегливість у бізнесі.

3. *Головними функціями підприємництва є:*

- 1) ресурсна, організаційна, творча;
- 2) контролююча, регулююча, спостережна;
- 3) економічно-правова, політична, соціально-культурна;
- 4) інформаційна, сервісна.

4. *Спільне підприємство – це:*

- 1) це діяльність, що ґрунтується на співробітництві з іноземними підприємствами, організаціями чи підприємцями та на спільному розподілі прибутків і ризику від його здійснення;
- 2) це діяльність, що ґрунтується на співробітництві з державними та приватними підприємствами, організаціями чи підприємцями та на спільному розподілі прибутків і ризику від його здійснення;
- 3) підприємство, всі учасники якого займаються спільною підприємницькою діяльністю і несуть солідарну відповідальність всім своїм майном;
- 4) підприємство, організація, установи створене на добровільних засадах фізичними та юридичними особами.

5. *Як створюються передумови спільного підприємства?*

- 1) в процесі інтернаціоналізації господарського життя, завдяки розвитку експортно-імпоротної діяльності;
- 2) в процесах ліквідації чи реорганізації підприємства (організації);
- 3) в процесі управління за контрактом, коли фірма надає іноземному партнеру "ноу-хау" в сфері управління;
- 4) в процесі забезпечення необхідного капіталу та його використання з максимальною орієнтацією на ефективну реалізацію отриманих управлінських послуг.

6. *Що є типовими видами спільного підприємництва?*

- 1) ліцензування, коли фірма на закордонному ринку, пропонує права на використання виробничого процесу, товарного знака, патенту в обмін на ліцензійний платіж;
- 2) управління за контрактом, коли фірма надає іноземному партнеру "ноу-хау" в сфері управління, і той забезпечує необхідний капітал та його використання з максимальною орієнтацією на ефективну реалізацію отриманих управлінських послуг;
- 3) спільне підприємство (СП), коли закордонний та місцевий партнери об'єднують свої зусилля в інвестуванні, управлінні, розподілі прибутків та ризику;
- 4) усі відповіді вірні.

Завдання та запитання для перевірки знань студентів

1. Проведіть аналіз та дайте характеристику рівнів міжнародної підприємницької діяльності.
2. Надайте характеристику зовнішньоекономічних операцій.
- 3.. Побудуйте схему послідовності підприємницьких дій.
4. Охарактеризуйте види міжнародних підприємницьких угод.

Задача 2.1

Спільне підприємство імпортує товар, ціна якого становить 1,95 млн. дол. США. Товар перепродається на внутрішньому ринку за ціною 10 млн. грн.

Необхідно визначити коефіцієнт валютної ефективності імпорту. Зробити висновок про економічну доцільність даної операції, якщо курс валюти становить 8 грн. / дол. США.

Завдання для самостійної роботи

1. Розглянути та побудувати схематично рівні міжнародної підприємницької діяльності.
2. Ознайомитись з різними видами угод про співпрацю на основі яких розробити власну угоду.
3. Законспектувати основні напрямки співпраці партнерів надати їх характеристику.

Теми рефератів

1. Головні форми міжнародних стратегічних альянсів (МСА).
2. Особливості формування іміджу спільних підприємств на зовнішніх ринках.
3. Сутність та показники міжнародної підприємницької діяльності.
4. Проблеми ризиків при створенні міжнародних спільних підприємств.
5. Особливості управління персоналом в спільних підприємствах, які здійснюють міжнародну торгівлю (кадрова політика, підбір персоналу та його оцінка).

Література: основна – 1, 3 4; додаткова – 4, 12, 15, 18.

Тема 3. ФОРМИ СПІЛЬНОГО МІЖНАРОДНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА

План практичного заняття

1. *Фінансово-промислові групи (ФПГ).*
2. *Сутність та структура вільних економічних зон.*
3. *Технополіси та досвід їх створення у розвинутих країнах.*
4. *Сутність та умови реєстрації офшорних компаній.*

Основні положення теми

1. *Фінансово-промислові групи (ФПГ).*

Сутність та основні поняття ФПГ. Умови створення та функціонування ФПГ. Переваги та недоліки функціонування ФПГ.

2. *Сутність та структура вільних економічних зон.*

Створення вільних економічних зон – як активізація підприємницької діяльності. Сутність та умови функціонування вільних економічних зон. Мета створення вільних економічних зон.

3. *Технополіси та досвід їх створення у розвинутих країнах.*

Технополіс – як найвища форма інтеграції продуктивних сил. Основні структурні елементи технополісів. Переваги створення технополісів. Негативні риси функціонування технополісів.

4. *Сутність та умови реєстрації офшорних компаній.*

Сутність та визначення офшорного бізнесу. Основні причини виникнення офшорного бізнесу. Форми підприємств для здійснення офшорного бізнесу. Умови заснування офшорної компанії.

Тестові завдання

1. *Франчайзинг розповсюдження продукції це:*

- 1) торгова фірма (франчайзоотримувач) отримує лише право використовувати назву іншої фірми і її товарний знак;
- 2) придбання ліцензії на продаж в межах суворо обмеженої території певних видів продукції під товарним знаком виробника;
- 3) передбачає комплексне забезпечення бізнесу франчайзоотримувача, що охоплює право на використання імені франчайзодавця, ліцензію на продаж товарів, навчання методів оперативного управління придбаним бізнесом;
- 4) усі відповіді вірні.

2. *Який вид спільної підприємницької діяльності є найбільш розвиненим?*

- 1) спільні підприємства (СП);
- 2) об'єднання;
- 3) холдинги;
- 4) консорціуми.

3. *Які характерні особливості спільних підприємств виділяють у міжнародній економічній діяльності?*

- 1) наявність згоди про довгострокові завдання співробітництва;
- 2) об'єднання сторонами активів;
- 3) оцінка об'єднаних активів як капіталовкладень обох сторін; реалізація погоджених завдань через самостійні органи управління, що незалежні від органів управління сторін;
- 4) участь обох сторін у прибутках та збитках відповідно до вкладеного капіталу;
- 5) усі відповіді вірні.

4. *Які переваги мають спільні підприємства у порівнянні з іншими видами спільного підприємництва?*

- 1) довгостроковість угод; комплексність співробітництва;
- 2) оцінка об'єднаних активів як капіталовкладень обох сторін; реалізація погоджених завдань через самостійні органи управління, що незалежні від органів управління сторін;
- 3) спільна відповідальність партнерів за ефективність діяльності підприємства; зменшення ризику;
- 4) 1 і 3;
- 5) усі відповіді вірні.

5. *Франчайз це:*

- 1) договір між великою корпорацією з мережею малих підприємств і підприємців;
- 2) управління збутом;
- 3) вид підприємницької діяльності;
- 4) немає правильної відповіді.

6. *Якими шляхами можлива реалізація форм міжнародного бізнесу?*

- 1) без створення нового підприємства (юридичної особи) у рамках кооперації та міжнародної торгівлі товарами та послугами (експорт, управління за контрактом, ліцензування);
- 2) із створенням нового суб'єкта господарювання, а саме: спільного підприємства або зарубіжної філії;
- 3) при наявності згоди про довгострокові завдання співробітництва;
- 4) усі відповіді вірні.

7. *Які види і сфери діяльності характерні для СП, які створюються в Україні?*

- 1) виробляти товари, послуги, потреби в яких задоволено поки що не повністю;
- 2) інвестиційна діяльність;
- 3) страхова діяльність;
- 4) усі відповіді вірні.

Завдання та запитання для перевірки знань студентів

1. Надайте характеристику умов створення ФПГ.
2. Проведіть аналіз основних переваг та недоліків функціонування ФПГ?
3. Обґрунтуйте необхідність створення вільних економічних зон.
4. Зробіть аналіз переваг та недоліків функціонування технополісів?
5. Проаналізуйте причини виникнення офшорного бізнесу.

Задача 3.1

Необхідно розрахувати коефіцієнт інтегральної ефективності експортно-імпоротної операції за такими даними:

- валютна виручка від експорту – 4000 євро;
- витрати на виробництво та експорт продукції – 24000 грн.;
- виручка від перепродажу товару, закупленого за кордоном на всю суму валютної виручки, на вітчизняному ринку – 26500 грн.

Завдання для самостійної роботи

1. Розглянути основні форми спільного підприємництва з точки зору переваг і недоліків.
2. Визначити умови створення та функціонування фінансово промислових груп.
3. Назвати сутність та основні причини виникнення офшорного бізнесу.

Теми рефератів

1. Сутність та структура вільних економічних зон.
2. Технополіси та досвід їх створення у розвинутих країнах.
3. Особливості управління діяльністю ФПГ (прогнози, процес прийняття та реалізації рішень; методи управління; зворотні зв'язки).
4. Сутність та умови реєстрації офшорних компаній.
5. Управління нетрадиційними територіальними утвореннями (спеціальними зонами, територіями пріоритетного розвитку).

Література: основна – 2, 3, 4; додаткова – 11, 13, 14, 17.

Тема 4. СПІЛЬНІ ПІДПРИЄМСТВА У МІЖНАРОДНОМУ БІЗНЕСІ

План практичного заняття

1. *Спільні підприємства та їх структура.*
2. *Мотивація, процедура та етапи створення СП.*

Основні положення теми

1. *Спільні підприємства та їх структура.*

Сутність та визначення спільного підприємства. Мотиви створення спільного підприємства. Організаційно-правова форма функціонування спільних підприємств. Особливі умови функціонування спільних підприємств.

2. *Мотивація, процедура та етапи створення СП.*

Мотиваційних механізм створення спільного підприємства. Привабливість створення спільних підприємств для країни, що приймає. Основні мотиви формування й функціонування спільних підприємств як стратегії виходу на зарубіжний ринок.

Процес створення спільних підприємств згідно з чинним законодавством України. Узгоджені у часі етапи створення спільних підприємств: вибір сфери діяльності спільного підприємства; попередні переговори партнерів; складання техніко-економічного обґрунтування; підготовка проектів установчих документів; остаточні переговори партнерів; реєстрація спільного підприємства як юридичної особи; реєстрація спільного підприємства як учасника зовнішньоекономічних зв'язків.

Тестові завдання

1. Які зовнішні чинники впливають на вибір форми виходу на зарубіжні ринки?

- 1) ринкові чинники країн цільових ринків; середовищні чинники країн цільових ринків; виробничі чинники країн цільових ринків; чинники країни базування;
- 2) ринкові чинники країн цільових ринків;
- 3) чинники країни базування;
- 4) усі відповіді вірні.

2. *Що складає ринкові чинники впливу на вибір форми виходу на зарубіжні ринки?*

- 1) наявність, якість та вартість сировини, робочої сили, а також ступінь розвитку інфраструктури (транспорт, комунікація) розмір ринку та перспективи росту, конкурентна структура тощо;
- 2) політичні, економічні та соціально-культурні характеристики, зокрема урядова політика щодо прямих зарубіжних інвестицій; географічна відстань; економічне зростання; зовнішні зв'язки країни;
- 3) наявність, якість та вартість сировини, робочої сили, а також ступінь розвитку інфраструктури (транспорт, комунікації);
- 4) розмір ринку, вартість виробництва, умови конкуренції, рівень урядової підтримки міжнародного бізнесу.

3. *Які внутрішні чинники впливають на вибір форми зарубіжної діяльності?*

- 1) продуктові ступінь диференціації продукту, післяпродажне обслуговування, технологічний рівень, потенціал глобальної стандартизації та ресурсні – управлінські, інвестиційні і технологічні ресурси, виробничий та маркетинговий досвід; оцінка важливості зарубіжної діяльності, яку дає вищий менеджмент фірми;
- 2) політичні, економічні та соціально-культурні характеристики, зокрема урядова політика щодо прямих зарубіжних інвестицій; географічна відстань; економічне зростання; зовнішні зв'язки країни;
- 3) наявність, якість та вартість сировини, робочої сили, а також ступінь розвитку інфраструктури (транспорт, комунікація) розмір ринку та перспективи росту, конкурентна структура;
- 4) немає правильної відповіді.

4. *Які основні форми виходу на зарубіжні ринки?*

- 1) експорт;
- 2) контрактні коопераційні угоди, в тому числі ліцензування і франчайзинг;
- 3) створення за кордоном СП, власного виробництва чи філії;
- 4) усі відповіді вірні.

5. *Які фактори впливають на масштаби, динаміку та результативність СП?*

- 1) сукупність взаємопов'язаних глобально-економічних та політико-ресурсних і загальноекономічних факторів;
- 2) сукупність взаємопов'язаних політичних, економічних та соціально-культурних характеристик;
- 3) сукупність глобально-економічних та політичних факторів;
- 4) усі відповіді вірні.

6. *Що складає виробничі чинники впливу на вибір форми виходу на зарубіжні ринки?*

- 1) наявність, якість та вартість сировини, робочої сили, а також ступінь розвитку інфраструктури (транспорт, комунікація) розмір ринку та перспективи росту, конкурентна структура;
- 2) політичні, економічні та соціально-культурні характеристики, зокрема урядова політика щодо прямих зарубіжних інвестицій; географічна відстань; економічне зростання; зовнішні зв'язки країни;
- 3) наявність, якість та вартість сировини, робочої сили, а також ступінь розвитку інфраструктури (транспорт, комунікації);
- 4) розмір ринку, вартість виробництва, умови конкуренції, рівень урядової підтримки міжнародного бізнесу.

7. *Як здійснюється регулювання міжнародної спільної підприємницької діяльності?*

- 1) за допомогою сукупності методів (правових, адміністративних, економічних та соціально-психологічних), форм та конкретних інструментів стимулювання і обмеження на національному, міжнародному і національному рівнях;
- 2) через розвиток національної науково-дослідної бази;
- 3) за допомогою правових та економічних методів, форм та конкретних інструментів стимулювання і обмеження діяльності СП;
- 4) усі відповіді вірні.

Завдання та запитання для перевірки знань студентів

1. Сутність та визначення спільного підприємства?
2. Які мотиви створення спільного підприємства?
3. Які організаційно-правові форми функціонування спільних підприємств?
4. Наведіть механізм створення спільного підприємства.
5. Охарактеризуйте основні етапи створення спільних підприємств?

Задача 4.1

Необхідно визначити інтегральний ефект від функціонування спільного підприємства.

Вихідні дані, тис грн.

Показники	1-ий рік	2-ий рік	3-ій рік	4-ий рік	5-ий рік
1	2	3	4	5	6
Виручка	500	600	620	650	750
Матеріальні витрати	100	120	122	130	150
Трудові витрати	90	105	108	115	135
Операційні витрати	40	45	45	40	50
Амортизаційні відрахування	30	30	40	40	45

Розмір статутного фонду СП – 1000 тис. грн.; ліквідаційна вартість; СП на кінець 5-ого року – 700 тис. грн. Ставка ПДВ – 20%; ставка податку на прибуток – 25%; ставка дисконтування – 10%.

Завдання для самостійної роботи

1. Проаналізувати використовуючи законодавчу літературу можливі організаційно-правові форми функціонування спільних підприємств.
2. Обґрунтувати вибір організаційно-правової форми спільного підприємства з точки зору переваг і недоліків.
3. Провести підготовку для проведення переговорів щодо створення спільного підприємства з можливим закордонним партнером.

Теми рефератів

1. Основні форми інтеграції в міжнародному бізнесі (фінансово-промислові групи, холдінги, дочірні та залежні компанії).
2. Спільні підприємства у міжнародному бізнесі.
3. Мотивація, процедура та етапи створення спільних підприємств.
4. Підготовка персоналу для роботи за кордоном.
5. Атестація, ротація, мотивація персоналу спільних підприємств.

Література: основна – 1, 2, 3; додаткова – 8, 9, 12, 16, 18.

Тема 5. МЕНЕДЖМЕНТ СПІЛЬНИХ ПІДПРИЄМНИЦЬКИХ СТРУКТУР

План практичного заняття

1. *Сутність та функції менеджменту в спільній підприємницькій діяльності.*
2. *Система планування підприємницької діяльності.*

Основні положення теми

1. *Сутність та функції менеджменту в спільній підприємницькій діяльності.*

Сутність та визначення функцій менеджменту в спільній підприємницькій діяльності. Функції менеджменту в спільній підприємницькій діяльності: планування, організація, мотивація, координація, контроль.

2. *Система планування підприємницької діяльності.*

Сутність та визначення планування підприємницької діяльності. Види планування та їх взаємозв'язок. Стратегічне планування – як головний засіб визначення, розроблення курсу розвитку спільного підприємства з метою реалізації її місії, досягнення цілей. Формування цілей СП. Класифікація стратегій. Модель вибору оптимальної стратегії спільного підприємства. Сутність оперативного (поточне планування) планування. Етапи оперативного планування.

Тестові завдання

1. *Що є об'єктами регулювання міжнародної спільної підприємницької діяльності?*

- 1) види і форми іноземних інвестицій; трансфер прибутку іноземного інвестора; вимоги до результатів діяльності іноземного інвестора;
- 2) іноземні фізичні та юридичні особи;
- 3) особи, які не мають громадянства;
- 4) усі відповіді вірні.

2. *Торговий франчайзинг це:*

- 1) торгова фірма (франчайзоотримувач) отримує лише право використовувати назву іншої фірми і її товарний знак;
- 2) придбання ліцензії на продаж в межах суворо обмеженої території певних видів продукції під товарним знаком виробника;
- 3) передбачає комплексне забезпечення бізнесу франчайзоотримувача, що охоплює право на використання імені франчайзодавця, ліцензію на

продаж товарів, навчання методів оперативного управління придбаним бізнесом;

4) усі відповіді вірні

3. *Як трактується спільне підприємство в Україні?*

1) як самостійний вид зовнішньоекономічної діяльності, а створення СП за участю іноземних партнерів – як одна із форм здійснення іноземних інвестицій;

2) являючи собою форму проникнення на зарубіжний ринок;

3) як форма яка справляє стримуючий вплив на національне підприємництво, поглинаючи фінансові накопичення у місцевій та іноземній валюті;

4) усі відповіді вірні.

4. *Які підприємства належать до спільних підприємств згідно чинним законодавством України?*

1) до них належать підприємства будь-якої правової форми, створені відповідно до законодавства України;

2) тільки акціонерні та господарські товариства;

3) тільки приватні підприємства;

4) усі відповіді вірні.

5. *Які вам відомі типи франчайзингу?*

1) торговий франчайзинг, франчайзинг розповсюдження продукції, чистий франчайзинг;

2) торговий франчайзинг, чистий франчайзинг;

3) торговий франчайзинг, франчайзинг розповсюдження продукції,

4) франчайзинг розповсюдження продукції, чистий франчайзинг;

6. *У яких правових формах передбачено створення українсько-іноземних СП?*

1) акціонерне товариство; товариство з обмеженою відповідальністю; товариство з додатковою відповідальністю; повне товариство; командитне товариство;

2) усі товариства п.1 та індивідуальні підприємці та приватні підприємства;

3) тільки акціонерні товариства закритого та відкритого типу;

4) немає правильної відповіді.

7. *Яка форма СП набула найбільшого поширення в Україні?*

1) товариства з обмеженою відповідальністю при створенні малих і середніх СП;

2) акціонерні товариства закритого та відкритого типу при створенні малих і середніх СП;

3) усі відповіді вірні.

Завдання та запитання для перевірки знань студентів

1. Функції менеджменту в спільній підприємницькій діяльності?
2. Сутність та визначення планування в підприємницькій діяльності?
3. Охарактеризуйте етапи вибору оптимальної стратегії спільного підприємства?
4. В чому полягає сутність та загальна характеристика бізнес-планування?

Задача 5.1

Прибуток СП (спільного підприємства) у t -ому році склав 500 тис. грн. Ставка податку на прибуток – 25%. Відрахування у фонди розвитку СП – 25%.

Необхідно визначити вид балансу або дисбалансу інтересів учасників СП, якщо:

- прибуток розподіляється між засновниками у пропорціях 75:25 на користь вітчизняного учасника;
- очікуваний прибуток вітчизняного учасника (A_0) – 180 тис. грн., іноземного учасника (B_0) – 10 тис. дол. США;
- прибуток вітчизняного учасника у $(t - 1)$ -ому році (A_1) становив 130 тис. грн., іноземного учасника (B_1) – 8 тис. дол. США;
- ставка податку на репатріацію прибутку іноземного учасника – 15%; курс валюти – 8 грн. / дол. США.

Завдання для самостійної роботи

1. Провести аналіз етапів складання бізнес-плану спільного підприємства.
2. Визначте сутність функцій менеджменту в спільній підприємницькій діяльності.
3. Розробити модель вибору оптимальної стратегії створення і розвитку спільного підприємства.

Теми рефератів

1. Менеджмент спільних підприємницьких структур.
2. Основи планування ризиків в міжнародній підприємницькій діяльності.
3. Сутність і необхідність управління міжнародною підприємницькою діяльністю.
4. Організаційні структури управління спільних підприємств.
5. Сутність, необхідність та основні форми управління експортними та імпорнтними операціями дрібних та середніх спільних підприємств.

Література: основна – 1, 3, 4; додаткова – 9, 15, 17, 18.

Тема 6. РЕГУЛЮВАННЯ МІЖНАРОДНОЇ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

План семінарського заняття

1. *Сутність значення і цілі регулювання міжнародної підприємницької діяльності.*
2. *Державні і міжнародні організації регулювання.*
3. *Методи, форми та рівні регулювання міжнародної підприємницької діяльності.*

Основні положення теми

1. *Сутність значення і цілі регулювання міжнародної підприємницької діяльності.*

Інтернаціоналізація комерційно-господарської діяльності зумовлює необхідність існування чіткого механізму регулювання міжнародного спільного підприємництва, яке здійснюється відповідними державними структурами і міжнародними організаціями. Цілі регулювання зовнішньоекономічної діяльності суб'єктів господарювання.

2. *Державні і міжнародні організації регулювання.*

Регулювання підприємницької діяльності практично здійснюють державні органи законодавчої та виконавчої влади: Верховна Рада України, Кабінет Міністрів, Національний банк, Міністерство економіки і Європейської інтеграції, Державне управління митного контролю. Компетенції Верховної Ради України. Повноваження Кабінету Міністрів України; Національного банку України; Міністерство економіки і Європейської інтеграції. Основні міжнародні фінансово-економічні організації, причетні до розвитку і регулювання спільної підприємницької діяльності.

3. *Методи, форми та рівні регулювання міжнародної підприємницької діяльності.*

Методи, форми і конкретні інструменти регулювання міжнародної підприємницької діяльності на різних рівнях просторового поля. Правові методи; адміністративні методи; економічні методи; соціально-психологічні методи. Пріоритетність правових методів як основи формування і функціонування інших механізмів управління системою господарювання.

Елементи системи регулювання міжнародної спільної підприємницької діяльності на національному рівні: 1) форми іноземних інвестицій; 2) вимоги до результатів діяльності іноземного партнера; 3) трансферт (репатріація) прибутку іноземного інвестора; 4) інвестиційні пільги та обмеження; 5) гарантії дотримання прав іноземного партнера.

На міжнародному рівні звичайно регулюються: 1) ідентифікація інвестицій та інвесторів; 2) умови імпорту і заохочення іноземного капіталу; 3) вимоги до здійснення спільної підприємницької діяльності; 4) переведення платежів (коштів); 5) розв'язання суперечок господарського характеру; 6) норми поведінки іноземних партнерів.

Тестові завдання

1. *Що складає середовищні чинники впливу на вибір форми виходу на зарубіжні ринки?*
 - 1) наявність, якість та вартість сировини, робочої сили, а також ступінь розвитку інфраструктури (транспорт, комунікація) розмір ринку та перспективи росту, конкурентна структура;
 - 2) політичні, економічні та соціально-культурні характеристики, зокрема урядова політика щодо прямих зарубіжних інвестицій; географічна відстань; економічне зростання; зовнішні зв'язки країни;
 - 3) наявність, якість та вартість сировини, робочої сили, а також ступінь розвитку інфраструктури (транспорт, комунікації);
 - 4) розмір ринку, вартість виробництва, умови конкуренції, рівень урядової підтримки міжнародного бізнесу.

2. *За якими показниками оцінюється український партнер?*
 - 1) рівень якості продукції, що випускається, її порівняння зі світовими аналогами;
 - 2) технічні характеристики обладнання, можливості передачі його частини в складі внеску до статутного фонду;
 - 3) професійна підготовка та спеціалізація кадрів, можливості залучення їх на СП;
 - 4) немає правильної відповіді.

3. *Франчайзодавець це:*
 - 1) це незалежна фірма, котра виробляє продукцію і делегує право використовувати своє ім'я і продавати свої товари іншій фірмі;
 - 2) це незалежна фірма, котра виробляє продукцію;
 - 3) фірма яка отримує право на продаж продукції або надання послуг;
 - 4) індивідуальний підприємець.

4. *Чистий франчайзинг це:*
 - 1) торгова фірма (франчайзоотримувач) отримує лише право використовувати назву іншої фірми і її товарний знак;
 - 2) придбання ліцензії на продаж в межах суворо обмеженої території певних видів продукції під товарним знаком виробника;
 - 3) передбачає комплексне забезпечення бізнесу франчайзоотримувача, що охоплює право на використання імені франчайзодавця, ліцензію на продаж товарів, навчання методів оперативного управління придбаним бізнесом;
 - 4) усі відповіді вірні

5. *Залежно від конкретної ситуації держава може бути:*
 - 1) гальмом у розвитку підприємництва;
 - 2) стороннім спостерігачем;

- 3) прискорювачем підприємницького процесу;
- 4) усі відповіді правильні.

6. *Фіскальна функція держави передбачає:*

- 1) визначення системи податків та механізму їхнього стягнення;
- 2) регулювання розподілу прибутку;
- 3) забезпечення захисту прав споживачів, персоналу, малозахищених верств населення;
- 4) створення інфраструктури, закупівля продукції.

7. *Визначте регулятивні функції держави:*

- 1) кадрова, інформаційна, організаційна, зовнішньоекономічна підтримка підприємництва;
- 2) сприяння матеріально-технічному забезпеченню підприємництва;
- 3) проведення антимонопольної політики, створення різних умов для виробництва товарів, на ринку;
- 4) надання позик, кредитів, субсидій та інші форми фінансової допомоги.

Завдання та запитання для перевірки знань студентів

1. Сутність значення та цілі регулювання міжнародної підприємницької діяльності?
2. Державне регулювання міжнародної підприємницької діяльності?
3. Міжнародні фінансово-економічні організації, які регулюють міжнародну підприємницьку діяльність?
4. Які методи, форми та рівні регулювання міжнародної підприємницької діяльності?

Задача 6.1

Необхідно перевірити дотримання принципу валютної самоокупності спільного підприємства, керуючись такими вихідними даними:

- 1) залишок іноземної валюти на банківському рахунку СП станом на початок року – 5200 євро;
- 2) виручка СП від реалізації продукції за іноземну валюту – 300000 євро;
- 3) валютні кошти СП на депозитному рахунку в банку – 20000 євро (річна ставка – 8%);
- 4) сума кредиту в іноземній валюті, отриманого 1 липня поточного року терміном на 6 місяців, – 100000 євро з річною ставкою 18%;
- 5) витрати валюти на придбання матеріалів, комплектуючих виробів та інших ресурсів – 65000 євро;

б) витрати валюти на модернізацію і розвиток техніко-технологічної бази виробництва – 120000 євро;

7) прибуток іноземного партнера, що переказується в іноземній валюті за кордон, – 50000 євро (ставка податку на репатріацію прибутку – 15%);

8) заробітна плата і пенсійне забезпечення в іноземній валюті – 4500 євро.

Задача 6.2

Спільне підприємство уклало контракт на продаж іноземній фірмі 1000 м³ дубових пиломатеріалів на суму 220 тис. дол. США. Основне перевезення здійснюється морським транспортом. Інші витрати (у перерахунку в долари США за офіційним курсом) для перевезень продукції наведені у таблиці. Визначити накладні витрати на експорт та ціну експортованої продукції за умовами EXW, FOB, CIF

Суми витрат

Назва показника	Сума, тис. дол. США
Збори за митне оформлення і мито	1,3
Експортна ліцензія	1,0
Транспортні витрати до порту експортера	1,5
Фрахтування судна	15,6
Навантажувально-розвантажувальні роботи	2,0
Страхування перевезення	4,0

Завдання для самостійної роботи

1. Обґрунтуйте значення і цілі регулювання міжнародної підприємницької діяльності.

2. Дайте характеристику державним і міжнародним організаціям, що регулюють діяльність спільних підприємств.

3. Охарактеризуйте методи, форми та рівні регулювання міжнародної підприємницької діяльності.

Теми рефератів

1. Регулювання міжнародної підприємницької діяльності.
2. Сутність та особливості управління міжнародними інвестиційними процесами в спільних підприємствах.
3. Політика зовнішньої експансії: портфельне управління; реструктуризація, передача технологій.
4. Міжнародна та європейська політика якості, міжнародні стандарти.
6. Органи управління міжнародною підприємницької діяльністю.

Література: основна – 1, 2, 3; додаткова – 8, 10, 12, 13, 17.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ З ДИСЦИПЛІНИ

До контрольних заходів з дисципліни «Основи спільного підприємництва» належать поточний, модульний (проміжний) та семестровий (підсумковий) контролю, які проводяться з метою оцінювання знань студентів на певному етапі навчання.

Поточний контроль (ПК) – поточне оцінювання рівня засвоєння студентами навчального матеріалу під час проведення аудиторних занять: семінарського або практичного занять (СЗ, ПЗ); самостійної роботи (СР).

$$ПК = Л + СЗ + ПЗ + СР$$

Модульний (проміжний) контроль (МК) – оцінювання засвоєння студентом навчального матеріалу, блоків змістових модулів, винесених на цей контрольний захід.

Модульний контроль проводиться під час тижнів модульного контролю за розкладом навчальних занять. $МК = ПК$

Кожний блок змістових модулів має бути обов'язково оцінений. Студент повинен позитивно скласти модульний (проміжний) контроль. Незадовільні оцінки складання модульного контролю вважаються академічною заборгованістю, яка не може бути компенсованою за рахунок позитивного складання інших блоків змістових модулів.

Семестровий (підсумковий) контроль (СК) – залік в обсязі навчального матеріалу, визначеного робочою навчальною програмою дисципліни. СК – здійснюється як накопичувальний результат МК в продовж семестру, оцінки результатів виконання індивідуального завдання (ІЗ) та письмового тестування (ПТ).

$$СК = МК + МК + ІЗ + ПТ.$$

Результати складання семестрового (підсумкового) контролю у формі заліку оцінюються таким чином: «зараховано» – мінімум 60 балів, «не зараховано» – до 60 балів за університетською шкалою з подальшим проведенням у національну та ЕСТБ шкали.

Академічні успіхи студента визначаються за допомогою системи оцінювання, що використовується в університеті, а саме: оцінки виставляються згідно з таблицею співставлення шкал:

Для організації поточного контролю в даній робочій програмі розподілена загальна кількість балів, за якими оцінюється вся поточна робота, між відповідними об'єктами контролю.

Методи оцінювання знань студентів з дисципліни «Основи спільного підприємництва»: оцінка за семінарське заняття, оцінки за практичні заняття, оцінка за індивідуальне завдання, підсумковий письмовий тест, обов'язкова наявність опорного конспекту лекцій з тем винесених на самостійне опрацювання.

За рішенням кафедри студентам, які брали участь в поза навчальній науковій діяльності – в роботі конференцій, підготовці наукових публікацій тощо – можуть присуджуватися додаткові бали за результати поточного

контролю. При цьому загальна кількість балів, що вноситься до відомості за поточну роботу не може перевищувати 100 балів.

Таблиця 2 – Підсумкова оцінка знань студентів ХДУХТ за шкалою ЕСТБ

Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ХДУХТ	Оцінка за шкалою ЕСТБ
зараховано	90-100 балів	А (відмінно)
	85-89 балів	В (дуже добро)
	75-84 балів	С (добре)
	70-74 балів	Д (задовільно)
	60-69 балів	Е (достатньо)
не зараховано	35-59 балів	РХ (незадовільно) - з можливістю повторного складання блоку змістових модулів
	1-34 балів	Р (незадовільно) - з обов'язковим повторним вивченням блоку змістових модулів

Об'єктами поточного контролю знань студентів є:

- систематичність та активність роботи на семінарських і практичних заняттях;
- виконання завдань для самостійного опрацювання;
- виконання індивідуального завдання.

Таблиця 3 – Розподіл балів, присвоюваних студентам»

Модуль 1 (поточний контроль)		Сума	
max– min 100– 60		max– min 100– 60	
ЗМІСТОВИЙ модуль 1			
max 7 min 3			
Розподіл балів, присвоюваних студентам за модуль 1 (поточний контроль)			
Модуль 1			
Змістовий модуль 1			
ПЗ	СЗ	СР	ІР
7-4	6-4	5-3	5-3

При контролі систематичності та активності роботи на семінарських і практичних заняттях, оцінки підлягають рівень знань, продемонстрований у відповідях і виступах на семінарських і практичних заняттях; активність при обговоренні питань, що винесені на семінарські і практичні заняття; результати виконання і захисту практичних завдань,

При контролі виконання завдань для самостійного опрацювання оцінки підлягають самостійне опрацювання тем в цілому чи окремих питань написання доповіді, підготовка конспектів навчальних чи наукових текстів, підготовка реферативних матеріалів з публікацій тощо.

При виконанні індивідуального завдання оцінці підлягають теоретичні знання та практичні навички, яких набули студенти - магістри після опанування дисципліни. Контроль проводиться у формі захисту виконання індивідуального завдання.

В разі невиконання певних завдань поточного контролю з об'єктивних причин, студенти мають право, за дозволом декана, скласти їх до останнього практичного заняття. Час та порядок складання визначає викладач.

Підсумковий бал за результатами поточного модульного контролю оформлюється під час останнього практичного заняття відповідного семестру.

Для визначення оцінки під час модульного контролю враховуються результати поточного контролю з практичних і семінарських занять, результати захисту індивідуального завдання підсумкового тестування передбачених з цієї навчальної дисципліни.

На тижнях модульного контролю студент може виконати окремі пропущені практичні роботи, захистити індивідуальне завдання, отримати консультацію, а також виконати інші види робіт, необхідні для позитивного оцінювання виконання ним індивідуального навчального плану.

Студент вважається допущеним до модульного (проміжного) контролю, якщо він виконав усі види робіт, які передбачені цією робочою програмою з вивчення відповідного блоку змістових модулів цієї дисципліни.

У разі недопущення студента до модульного (проміжного) контролю або відсутності на ньому викладач проставляє йому у відомості бали за результатами поточного контролю роботи студента.

Результати модульного контролю доводяться до відома студентів не пізніше наступного робочого дня після дати його проведення.

Студент, який не погоджується з одержаною оцінкою, має право звернутися до викладача й отримати обґрунтоване пояснення. У разі незгоди з рішенням викладача студент має право звернутися з письмовою апеляцією до завідуючого кафедрою не пізніше наступного робочого дня після оголошення результатів модульного контролю.

Оцінки результатів модульного контролю виставляються за університетською шкалою. Результати складання заліку вносяться у відомості, навчальну картку і індивідуальний навчальний план студента за двобальною шкалою («зараховано», «не зараховано»), а також за університетською шкалою та шкалою ECTS.

УЧБОВО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ З ДИСЦИПЛІНИ

ЗАКОНОДАВЧА БАЗА

1. Закон України "Про господарські товариства"// Голос України.-1991.-11 жовтня.
2. Закон України "Про захист іноземних інвестицій на Україні"// Голос України. - 1991. 2 вересня.
3. Господарський кодекс України // Відомості Верховної Ради (ВВР). - 2003.-№ 18-22.-144 с.
4. Закон УРСР "Про зовнішньоекономічну діяльність"// Голос України. - 1991.-12 червня.
5. Зібрання законодавства України. Серія 3. Звід законів України. - К.: Український інформаційно - правовий центр, 2004. - 297 с.

ОСНОВНА ЛІТЕРАТУРА

1. Дідківський, М. І. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства [Текст] : навч. посібник / М. І. Дідківський. - К. : Знання, 2006. - 464 с.
2. Торгова, Л. В. Основи зовнішньоекономічної діяльності [Текст] : навч. посібник / Л. В. Торгова, О. В. Хитра. - Л. : Новий світ-2000, 2006. -512 с.
3. Яцун, Л.М. Менеджмент організацій [Текст] : навч. пос. / Л.М. Яцун, В.М. Селютін. - ХДУХТ, 2006. - 228 с.

ДОДАТКОВА ЛІТЕРАТУРА

4. Ансофф, И. Новая корпоративная стратегия [Текст] : [сокр. пер. с англ.] / И. Ансофф. - СПб. : Питер Ком, 1999. - 416 с.
5. Багрова, І. В. Міжнародна економічна діяльність [Текст] : навч. посіб. / І. В. Багрова. - К. : Центр навчальної літератури, 2004. - 384 с.
6. Багрова, І. В. Зовнішньоекономічна діяльність підприємств [Текст] : підручник /І. В. Багрова. - К. : Центр навчальної літератури, 2004. - 580 с.
7. Гребельник, О. П. Основи зовнішньоекономічної діяльності [Текст] : навч. посіб. / О. П. Гребельник, О.О. Романовський - К.: Деміур, 2003. - 296 с.
8. Дроздова, Г. М. Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності підприємства [Текст] : навч. посібник / Г. М. Дроздова. - К. : ПУЛ, 2002. - 172 с.
9. Кадуріна, Л. О. Облік і аналіз зовнішньоекономічної діяльності [Текст] : навч. посіб. / Л. О. Кадуріна - К. : АртЕК, 2002. - 436 с.
10. Козак, Ю. Г. Міжнародна економіка [Текст] : навч. посіб. / Ю. Г. Козак, Д. Г, Лук'яненко, Ю. В. Макогон - К. : Слово, 2004. - 288 с.
11. Козик, В. В. Зовнішньоекономічні комерційні операції і контракти [Текст] : навч. посіб. / В. В. Козик, Л. А, Ланкова, Я.С. Карп'як - К. Центр навчальної літератури, 2004. - 608 с.
12. Мазаракі, А. А. Економіка торговельного підприємства [Текст] / А. А. Мазаракі, Л. О. Лігоненко, Н. М. Ушакова. - К. : Хрещатик, 1999. - 800 с.
13. Міжнародна інвестиційна діяльність [Текст] : навч. посіб. / за ред. Д. Г. Лук'яненка. - К.: КНЕУ, 2003. - 387 с.

14. Новицький, В. С. Міжнародна економічна діяльність [Текст] : підручник / В. С. Новицький. - К. : КНЕУ, 2003. - 948 с.

15. П'ятницька, Г. Т. Управління підприємством в епоху глобалізму [Текст] : монографія / Г. Т. П'ятницька. - К. : Логос, 2006. - 568 с.

16. Румянцев, А. П. Зовнішньоекономічна діяльність [Текст] : навч. посіб. / А. П. Румянцев, Н. С. Румянцева. - К. Центр навчальної літератури, 2005. - 656 с.

17. Світова економіка [Текст] : підруч. / за ред. А. С. Філіпенко. - К. : Либідь, 2000. - 582 с.

**Протокол узгодження методичних вказівок для семінарських і практичних
занять з дисципліни «Основи спільного підприємництва»**

Найменування випускової кафедри	Прізвище, ім'я та по-батькові завідувача випускової кафедри, вчене звання, науковий ступінь	Підпис	Дата
Менеджменту ЗЕД та туризму	Яцун Леонід Миколайович, к.е.н., доцент		
Начальник НН ЦНІТ	Кухарьонук Ольга Костянтинівна доцент		

Навчальне видання

Укладачі:

ЯЦУН Леонід Миколайович, к.е.н, доцент
ОЛЬШАНСЬКИЙ Олександр Васильович, к.е.н, доцент
ТКАЧЕНКО Ольга Петрівна, к.е.н, доцент

ОСНОВИ СПІЛЬНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА

**Методичні вказівки до семінарських і практичних занять
зі змістовними модулями для студентів спеціальності
6. 03060104 «Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності»**

Підписано до друку ____ .11. Формат 60x84 1/16. Папір газет. Друк офсетний.
Обл. – вид. арк. ____ . Ум. друк. арк. ____ . Тираж ____ прим. Замов. №

Видавець і виготовлювач
Харківський державний університет харчування та торгівлі
Вул. Клочківська, 333, Харків, 61051.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 2319 від 19.10.2005 р.